

« zurück blättern vor »

FOŁDROWAĆ I v. imp., ab 1400; auch *foldrować, fordrować, froldrować, furdrować, woldrować, woltrować, wordrować*; ‘jmdn. anklagen, anzeigen vor Gericht’ – ‘wnosić przeciwko komuś oskarżenie do sądu’: (1400) 1887–1889 Leksz II nr 2450, STP *Jaco to swacczø, isz Wisszach ne vordrowal na Janussza sbegow.* ○ 1432 StPPP II nr 2456, STP *ratione pene, quam Stanislaus cum Katherina, sua uxore, de Pobyodr, ratione non fordrowanye super licze, judicio incurreunt.* ○ 1441 StPPP II nr 3026, STP *Johannes... dedit terminum omnibus, qui accusare voluerint al. woltrowacz super Janik, thabernatorem de Abramowska.* ○ 2.H.15. Jh. OrtVrtel 117, STP *Gdye opykealnyk s prawa obeymye schą dzyeczy, czo lath nye mayą, tedy ma mocz dlugy foldrowacz.* ○ 1500 OrtMac 61, STP *Gdyby kogo ktho zabył..., a ... przyyaczyl nycha-ly thego fordrowacz..., ma-ly then mordersz... zosthacz w myescze?* ○ 1559 GroicPorz ov, SPXVI *gdy żaden przeciw niemu fołdrować niebędzie / przedfye v Sądu vkaże niewinność swoje przyfyeğą albo innemi dowody.* ○ 1561 UstPraw F4, SPXVI *W káždym mieřćie w iármárk wolno káždemu ná miáre ná wagę przedáwáć. A ktorzyby mieřczánie tego bronili / á byliby przed nas pozwáni: tácy máią f’tánáć záwićie przed námi [...] A ieřliby o to trzemá przeřwiádczono / táž winą f’tem grzywien máią być karáni: z ktorych f’tá grzywien nam połowicá / á f’tronie co fołdruie połowicá.* ○ 1579 KochPs 169, SPXVI *Tę pomf’te / to przekłętwo / da bóg / vczuie / Ktokolwiek bez méy winy ná mię fołdruie [qui loquuntur mala adversusu animam meam Vulg Ps 108/20].* ○ 1583 CzechEp 61, SPXVI *Wolno im przeřládwáć / wyganiáć / ofkarzáć y ná krew niewinną foldrowáć: chociažby f’ámi y niewiernymi y wfzetecznyimi y cudzožnikámi byli.* ○ 1594 SarnStat 239, SPXVI *A ktoby o tákową głowę fołdrował / tákowy ma zapláćić winę f’to y dwádzycięć grzywien.* ○ 1600 KlonWor 20, SPXVI *Przezož nie fołdruj ná mię / profszę Pánie bráćie: Nie nážbytem cię przywiódł ku znáczney vtráćie.* ○ ca. 1626–1639 TrepNebLib 13v, SP17 *ktoby o taką głowę fołdrował, takowy ma zapłacic wine 120 M a rok y řzesc niedziel nadnie w wieży siedziec.* ○ 1780 Włodek Sł, MAY *Fołdrowáć – nařtawáć, oskarzáć.* ○ [LBel.] (1839–1841) 1978 Rzewuski 222 *pozywa mamkę jako kalumniatorkę i według prawa fołdruje na jej gardło. – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL (prze.), SW sowie TRMoszcz (podejrzany albo rzadko używany), SPA 1916.* ◇ **Var:** *foldrować* v. imp., [einzQu.] 1583 CzechEp 61, SPXVI – SPXVI, TR, SW (stp.); *fołdrować* v. imp., 1450 StPPP II nr 3435, STP ○ [LBel.] (1839–1841) 1978 Rzewuski 232 – SPXVI, CN, TR*, L, SWIL, SW (stp.); *fordrować* v. imp., 1432 StPPP II nr 2456, STP ○ [LBel.] 1500 OrtMac 61, STP – STP, SW (stp.); *froldrować* v. imp., [hapax] 2.H.15. Jh. OrtKał 309, STP *froldrowacz.* – nur STP; *furdrować* v. imp.,

[hapax] 1441 MonJur III 87, STP – nur STP; *wóldrować* v. imp., [hapax] ca. 1475 OrtBr VI 384, STP *wóldrugely*. – nur STP; *wóltrować* v. imp., [hapax] 1441 StPPP II nr 3026, STP – nur STP; *wordrować* v. imp., [hapax] (1400) 1887–1889 Leksz II nr 2450, STP *vordrowal*. – nur STP. ◇ **Etym:** mhd. *vordern* v., ‘verlangen, fordern, rechtlich vor Gericht fordern, stellen, bringen’, LEX. ◇ **Konk:** *instygować* v. imp., bel. seit 1543, SPXVI, zuerst geb. CN; *nastać na* (+acc.) v. pf., bel. seit vor 1400, STP, zuerst geb. CN; *obwinić* v. pf., bel. seit ca.1360 (1554), STP, zuerst geb. MAČZ; *oskarżyć* v. pf., bel. seit Mitte 15.Jh, STP, zuerst geb. MAČZ; *powstawać na* (+acc.) v. imp., bel. seit 1455, STP, zuerst geb. L; *ścigać* v. imp., bel. seit 1455, STP, zuerst geb. L. ◇ **Hom:** †*fołdrować* s.v. *fedrować*. ◇ **Der:** *przefołdrować* v. pf., [hapax] 1456 AcPosn I 236, STP; *dofołdrować* v. pf., ca.1475 OrtBrRp 65 3, STP, zuerst geb. SW; *dofordrować* v. pf., [hapax] ca.1475 OrtBr VI 130, STP; *fołdrownik* subst. m., ‘Ankläger’, Ende 15.Jh. R XXV 149, STP, zuerst geb. L. ❖ Das ursprünglich aus dem Magdeburger Recht stammende und in der polnischen Übersetzung von diesem (*Ortyle magdeburskie* ca. 1450, siehe OrtMac, STP; OrtVrtel,STP) sehr häufig (siehe †*fołdrować* II) auftretende Verb erscheint seit 1560 in literarischen (Rej, Kochanowskis Psalmenübersetzung, Klonowic, Worek Judaszów, s.o.) und anderen nicht strikt juristischen Texten, am häufigsten in der Prosa des Antitrinitariers Marcin Czechowic (siehe 1583 CzechEp, SPXVI). Das einmalige *fołdrowanie: tormentum... folderung* (1596 M. Volckmar, Diction. Trilingue, SPXVI) zu nhd. *foltern* (GRIMM) ist eventuell ein Ausdruck des regionalen polnischen Wortschatzes, falls es sich nicht um eine eigene Bildung des Verfassers in Anlehnung an poln. *fołdrować* handelt. †*fołdrować* II.

« zurück blättern vor »